

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Vošnjakova
ulica št. 20.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. februarja 1929.

Posamezna številka 1-50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

Konferenca socialistinij Jugoslavije.

Ob priliki slavnostne otvoritve Delavske zbornice v Beogradu, dne 26. novembra 1928, se je vršila tudi konferenca socialističnih ženskih organizacij v naši državi. Iz poročil zastopnic raznih organizacij iz posameznih pokrajin države je bilo razvidno, da se kljub temu, da ima v svoji sredi zelo malo sposobnih žena, ki bi imele čas se posvetiti socialističnemu gibanju, delo v organizacijah vendar le lepo širi tudi med ženami.

Konferenca je uvidela potrebo upostavitvi žensko centralno tajništvo za celo državo, ki naj bi vodilo evidenco čez vse organizirane žene bodisi v kulturnih, sindikalnih, političnih stranki ali v posebnih organizacijah in jim dajalo potrebna navodila. Ker le na ta način nam je zagotovljen napredek, če delamo združene.

V Srbiji so žene največ organizirane v strokovnih organizacijah, ker kakor so pri nas zaposlene po tovarnah matere, so tudi v Srbiji, samo s to razliko, da so one organizirane, pri nas pa ne. Ne smemo pa pozabiti pripomniti, da se živahno udeležujejo tudi v SSJ, saj imajo tudi celo vrsto sodružic, ki so se aktivno udeleževale v pokretu še pred svetovno vojno s sodr. Topalovičevu načelu.

Na Hrvaškem in v Bosni pa je ženski socialistični pokret še mlad, vendar živahen, ter ima izgled na razmah.

Naša »Zveza« je zastopala s. Ajdiškova in podala poročilo o našem delovanju, ki ga je konferenca veselo pozdravila in vzela na znanje z željo, da postavimo s tamkajšnjim in našim gibanjem sodružne stike, kar smo že napravile — saj nas veže socialistična ideja.

Konferenca je bila na višku! Razšle smo se z nado, da pride čas, ko se bomo združile ne samo proletarke Jugoslavije marveč celega sveta pod zastavo Bratstva, Enakosti in Svobode! Zato sodružice, glave kvišku!

Prišlo je, kar je moralo priti.

Preteklo je deset let od ujedinenja naše države. Veselje, ki je takrat vladalo med ljudstvom, se da le težko popisati. Veselje je vladalo prvič zato, ker je bilo mesarskega klanja konec in drugič, ker smo prišli v novo domovino, ki naj bi bila vsem ljubljena mati. Da, ljubljena mati pravim, ako se strankarska strast ne bi bila tako razpasla. Vse stranke

kar po vrsti so ob prevzemanju vlade mislile le na korist svoje lastne stranke, korist naroda in države pa jim je bila deveta briga. Delavno ljudstvo za razmere, ki so vladale, ni bilo niti najmanj odgovorno, ker ni imelo moči, te neznosne razmere izpremeniti.

Razmeram, ki so peljale narod in državo v propast, je napravil konec vladar sam, ukinil ustavo, ter izdal na narod manifest, v katerem navaja, da sedanje razmere, ki vladajo v parlamentu, ne morejo več obstati, zato je parlament in ustavo razpustil in prevzel vodstvo v svoje roke. Vsi državni zakoni ostanejo v veljavi, dokler se po potrebi z njegovim ukazom ne ukinejo; na isti način se bodo v bodoče ustvarjali tudi novi zakoni. Ta manifest je izdal na cel narod, oblastvom v državi pa naroča, da po njej postopajo, a vsem in vsakomur zapoveduje, da se ji pokoravajo.

Vsem, kateri nas ne razumejo!

Od vsega početka, odkar obstoja naša ženska organizacija, opažamo, da se nekateri moške kar ne morejo sprijazniti z mislijo, da sme biti tudi ženam dovoljeno svobodno pisati.

Taka misel ni socialistična, akoravno jo marsikateri mož nosi v srcu, na kojega se mnogokrat rad poteka s pripombo, da je pravi socialist. Tak človek ima gotovo še prav malo pojma o socializmu, ker sicer bi mu moralo biti znano, da socializem zahteva enakopravnost za vse ljudi, brez razlike spola ali stanu.

Brez borbe se ni osvobodil kmet izpod grofovskega jarma, brez borbe ne bo delavstvo odpravilo današnje krivice kapitalistične družbe in tako se tudi žena brez borbe ne bo osvobodila suženjskih spon, v katere jo je uklenila prav ista družba kakor moža.

Očita se nam včasih, da smo zašle na nekaka kriva pota, v feminizem. Gotovo, kar se tiče osvoboditve žene, lahko imenujemo feminizem. Istotako so se plemeniti možje-socialisti, kakor je bil Avgust Bebel, ki je spisal knjigo »Žena in socializem«, kakor tudi delegatje na erfurtskem kongresu leta 1891., ki so se izrekli za enakopravnost žene, tudi gotovo že borili za feminizem.

Kdor natančno zasleduje vsebino našega lista, bo moral priznati, da se borimo vseskozi za odpravo krivic, ki jih mora prenašati vse delavstvo, istotako tudi žena, da v pre mnogih slučajih še huje kakor mož, ki se je vsaj delno osvobodil. Nihče ne more trditi, da je vsem ženam z rožicam postlano in da ne smejo želeči spremembe družabnega reda zasé.

Nikdar in nikoli ne bomo zagovarjale lahkomisljenih žena, ki so postale svojim skrbnim možem nezveste, kakor tudi ne moremo zagovarjati žen, katerim mož ne more nikoli dovolj zaslužiti za njihov luksuz. Pač pa je naša sveta dolžnost boriti se za pametne in pridne žene, ki niso zakriville na svetu ničesar drugega, kakor to, da so v svoji neizkušeni mladosti nasedle možu-alkoholiku, ki dostikrat postopa z ženo in otroci tako, kakor bi človek, ki ima le količkar srca, ne postopal niti z živino.

Prihajajo nam od žena pritožbe, da se nam včasih lasje ježe. Kaj prijatelji, ki ste organizirani v stranki in ki se borite za svobodo, hste rekli o ženi, katere mora biti možu podložna in ko od te podložnosti nastanejo posledice, jih zakonska žena pred svojim možem, ki je te posledice sam zakrivil, more prikrivati čim dalj časa, zato, ker jo vsakokrat pretepa in obklada s priimki, kakoršni se ne smejo izreči nobeni vlačugi. Od drugega kraja pride zopet pritožba, da mož-oče šestih otrok porabi ves zaslužek za alkohol, otroci in žena se pa z neverjetno težavo bore za kosček kruha, a oče, če le more, jim odvzame še tisto, kar sami zaslužijo. A to še ni dovolj. Nobeno noč niso sigurni, da ne bodo spali pod milim nebom, če pa hočejo zbežati od njega, jim grozi z revolverjem.

Dragi prijatelji! Takih resničnih dram bi lahko napisale cele knjige, ako bi hotele obelodaniti vse pritožbe. Vsekdo, kateri se resnično bori za svobodo vseh, nam ne more očitati, da smo zašle na napačna pota, če zahtevamo, da se odpravijo tako vnebovpajoče krivice. Zapomnite si, da kdor bo ščitil ženo v podobnih slučajih, tistega bo bodočnost.

Doslej ji je obetal klerikalizem za vsa taka trpljenja nebesa na nekem onem svetu. Kdor bo pa pomagal tak pekel, v katerem živi na milijone žena, spraviti iz tega sveta, dotični bo imel ženo in ves naraščaj, ki ga vzgojuje žena, na svoji strani!

M. R.

Kaj pričakujemo žene od nove vlade?

Kar je napravil ves kulturni svet, pričakujemo, da bo uredila tudi naša nova vlada, namreč ureditev enakopravnosti žene z možem.

Pričakujemo, da bo, kar niso uvidele vse dosedanje vlade, uvidela nova vlada,

da žena trpi največ za narod, delati mora za vsakega državljana najmanj dolgih štiri- najst let brezplačno. Ker je ves kulturni svet spoznal v ženi tisto bitje, katero za- služi vse državljanske pravice, upamo, da tudi naša nova vlada na nas ne pozabi!

Odlomek.

(Iz govora na shodu ameriških delavcev.)

»Delav. politika« je priobčila v svoji 2. in 3. letošnji številki govor velikega ame- riškega pisatelja Sinclaire, ki je velik pri- jatelj delavnege ljudstva. Šel je sam med delavstvo, poprijel za najtežja dela v rud- nikih, plavžih in to zato, da je na lastni koži čutil trpljenje proletarijata, katerega je tako mnogo opisoval v svojih knjigah. Ker želimo, da se tudi naše čitateljice seznani z veli- kim mislicem, ponatiskujemo odlomek iz njegovega govora.

»K Vam prihajam s svojim evangelijem; Vi ste oni, na katere se sklicujem. Vem, kaj morem od Vas zahtevati, kajti bil sem med Vami, živel z Vami vred Vaše življe- nje, in nikogar ni tu, ki bi me mogel poučiti boljše. Jaz sem skušal, kaj se pravi biti mrtvo blago brez gospodarja, biti snažilec čevljev, — živeti od skorjic kruha, — spati na stopnicah, v predvežah, na vozovih. Vem, kaj se pravi, tiskati zobe in živeti ob ide- alih, ki izginjajo kakor gradovi v oblakih. Vem, kaj se pravi, videti v divjem boju za obstanek poteptane v blato vse svoje du- ševne cvetke, vse svoje plemenite misli in stremjenja. Vem, koliko stanejo delavca njegove življenske izkušnje, — jaz sem jih plačal z gladovanjem in bdenjem, s telesnim in duševnim obupom, s svojim zdravjem in skoro s svojim življenjem. In ako prihajam

k Vam poln novih nad na svobodo, s trdno vero, da zasinejo nekoč lepši dnevi, da ustvarim novo duševno kraljestvo, novo ureditev dela, — nisem iznenaden, ako Vas najdem malomarne, leno in neverne. Da nad Vami ne obupam, ima svoj vzrok v tem, ker poznani sile, ki Vas gonijo, — ker po- znam grozni bič pomanjkanja, trn zaničeva- nja, ošabnost prezirljivega ravnanja od stra- ni Vaših zatiralcev; — ker sem si v svesti, da je med množico, ki je danes tukaj pri- sotna, — ne glede na one, ki so napram mo- jim izvajanjem brezbrizni in topi, ne glede na one, ki so prišli past le radovednost ali pa se iz mene norčevati, — vendarle nekaj takih, ki so zakopani črez glavo v revščini in obupu, in katere sili k pozornosti in za- nimanju slika odrešenja iz vseh grozot in vseh krivic, katero odkrivam njih strmečim očem. Tem bodo moje besede enake bli- skanju, ki kaže v temni noči samotnemu potniku nevarnosti in zapreke na cesti, — besede moje, ki razrešujejo človeštvo osre- čujoči problem in zmagujejo nad vsemi te- žavami. Mrena jim bo padla z oči, okovi se bodo razklenili na njih nogah, skočili bodo polkonci s krikom hvalečnosti in zrli kot svobodni ljudje v svobodnejšo in lepšo bodočnost, — rešeni vse sužnosti, ki so si jo sami ustvarili. Ne bodo se dali več ujeti, nobeno hlinjenje jih ne bo več omamilo, no- bena grožnja več prestrašila. Od danes po- čenši korakali bodo naprej, ne nazaj. Opa- sali si bodo meč in stopili v vrste svojih to- varšev in bratov, oznanjali bodo moj evan- gelij vsemu svetu, kakor sem ga jim jaz oznanil, — velekrasni dar svobode in svet- lobe, ki ni njihov niti moj, marveč neomaj- na dedščina vesoljnega človeštva. Delavci! Delavci! Odprite oči in ogledite se okrog sebe! Živeli ste tako dolgo v bedi in trplje-

nju, da so postali Vaši čuti topi, Vaše duše mrtve. Spoznajte enkrat v svojem življenju ta svet, v katerem živite, — raztrgajte vezi starih predsodkov in ogledite si svet, kakor- šen je v resnici, v vsej njegovi odurni na- goti. Spoznajte ga, spoznajte ga! Zvedite, da si stojita danes ponoči na nepreglednih planjavah mandžurskih nasproti dve sovra- žni armadi, in dočim mi tukaj mirno sedimo, zaganja se milijon človeških bitij drug nad drugega, v divji besnosti in slepem sovra- štvu, da se med sabo raztrgajo na kose. In to v dvajsetem stoletju! Devetnajst sto let je poteklo, odkar se je mudil na zemlji ve- liki knez miru. Devetnajststo let je pre- teklo, odkar je svojo božjo besedo oznanjal človeštvu. A navzlic temu vzoru brato- ljubja si stojita nasproti dve armadi ljudi enakih divjim zverinam in se med seboj koljejo, ne da bi vedeli zalkaj. Filozofi so ga skušali raztolmačiti, proroki so ga ozna- njali, pesniki opevali, — a vendar še ne vlada svetovni mir. Imamo šole in vseučil- lišča, časopise in knjige, preiskali smo nebo in zemljo, — in vse to le v namen, da drug drugega ugonablamo! To splošno klanje na debelo imenujemo vojno in prehajamo preko nje z lepodonečimi besedami, češ to je po- trebno zlo, gre za domovino, za čast na- roda itd.

Toda ne pridite mi s temi praznimi opravičbami, s temi starimi frazami. Pojdite z mano in prepričajte se. Ogledite si vsa ta trupla s krogliami predrti, z granatami v kosce raztrgana! Čujete li rožljanje bajone- tov, ki se zadirajo v živo človeško meso? — Slišite li stokanje in hropenje umirajo- čih? Poglejte v njih obraze, spačene od bolečin! Polizite roko na ta košček mesa, — toplo je še in še utripel! Ta kri se še kadi, — ravnokar je odtekla iz človeškega srca! Vsemogočni bog! Nepreglednemu gro- bišču ni konca! — Kdaj se bo to nehalo? In mi vemo vse to, in smatramo za samo ob sebi razumljivo! Naši časniki pišejo o tem, naše cerkve vedo to, a ne zapro svojih vrat. In naše ljudstvo vidi to, in se ne upre temu.

A morebiti je Mandžurija Vašim očem predaleč, pojdite z mano v Chicagol! Tu v tem svetovnem mestu je nocojšnja noč za- prtih v nečistih hišah desetstisoč deklic, ki jih sili glad, da prodajajo svoje telo. In mi to vemo, in izbijamo iz tega še neslane šale. In ta nesrečna bitja nosijo poteze Vaših mater, lahko so vaše sestre, Vaše hčere! Dete, ki ste ga danes večer pustili doma in ki bo Vas zjutraj pozdravilo s sme- jočimi očmi, bo morda dočakalo isto usodo. Danes ponoči je v Chicagi desetstisoč mož brez strehe, lačnih in raztrganih, voljnih za delo, prosečih za delo, a vendar stradajo in trepečejo pred grozotami bližnje zime. Stotisoč otrok, prisiljenih, da si sami slu- žijo svoj kruh, je ogoljufanih za svojo mla- dost, za srečo in veselje mladih let. Sto- tisoč mater, ki žive v bedi in nesnagi, se obupno bori s pošastjo življenja, da bomo prežive svoje male. Na tisoče starčkov je sunjenih stran, brez vsake pomoči in brez sredstev, čakajočih na smrt kot odrešenika iz muk. Tu je milijon ljudi, moških, žensk in otrok, ki ječijo pod jarmom meznega su- ženstva, ki se neprehoma, dan na dan, te- den za tednom, mesec za mesecem, leto za letom trudijo in vbadajo, le da toliko za- služijo, kar jim je za življenje neobhodno potrebno; otroci »usmiljenega« boga, ki so prokleti do konca svojih dni v enoličnost življenja, polnega križev in težav, lakote in bede, vročine in mraza, nesnagi in bolezní, nevednosti, pijančevanja in pregreh! In obr- nimo sedaj to strašno sliko, ki se ji pravi življenje in katero mogočniki in njih privr- ženci hvalijo kot »pametno in pravično dru-

Ob 80 letnici Avgusta Forela.

Predavanje s. Čerkvenika v društvu »Treznost«.

Ko sem baš pri tej stvari, ne smem po- zabiti poudariti, da združuje včasih človek v sebi naravnost nasprotujoče si lastnosti in sposobnosti. V vsakem se tako povpreč- nem človeku se združujejo diametralno nasprotujoče si lastnosti, pri velikih ljudeh pa še prav posebej. Sijajen primer za to je baš naš osemdesetletni Forel. Velik duh pa ume vse te mnogovrstne ali celo nasprotu- joče si lastnosti prilagoditi drugo drugo, za- brisati ostrosti nasprotij in zgraditi iz njih veličastno stavbo kulture, ki pa ji vendar ne manjka neke bistvene individualne note. To sem le mimogredno omenil, ker je bilo to vprašanje baš v poslednjih dnevih predmet živahne debate po naših novinah (Maleš—Seliskar; glej tudi mojo razpravo v »Delavski politiki«) in je baš Forel sijajen dokaz, da mu je prirodoslovje, psihiatrija, medicina in čisto etično-socijalno udejstvo- vanje, torej štiri ogromno široka terišča, da mu je vse to postala neobhodna duševna potreba.

V šoli ni bil posebno marljiv. Jaz, naj to odkrito povem, ne dam na takozvano šolsko marljivost mnogo. To ni morda gesta, ne, to je moje globoko prepričanje. Samo- svojih učencev v šolah ne marajo, učitelji občutijo do njih skoraj neko antipatijo, neko — vsaj — indisponiranost. Iz lastne izkušnje vem, da so iz tako zvanih dobrih učencev postali kvečjemu zopet tako zvaní dobri — uradniki, to je patentirani birokrati, ki ume- jo brezobzirno pritiskati na svoje podrejene

organe, kakor jim pravijo, in nagajati pu- bliko, če pridejo z njo v stike.

Forel se je do mature preril s pre- cejšnjimi težavami. Pozneje je posecal uni- verzo, padel pri končnem izpitu v Lausan- nu, naposled pa je bil promoviran za dok- torja medicine na dunajski univerzi pri dr. Meynertu. Po disertaciji odnosno pro- mociji se je naselil v Münchenu, kjer je pre- bival pet let. V teh letih je mnogo delal. Leta 1879. so ga pozvali na upraviteljsko mesto v umobolnico Burhölzli pri Zürichu. Pozneje je bil imenovan za ravnatelja te umobolnice. Ravnatelj je bil devetnajst let, kasneje pa je zaradi umazanih napadov ne- voščljivih mu sovražnikov prostovoljno za- pustil svoje mesto in se posvetil edinole še znanstvenemu delovanju. Bil je še zelo mlad, ko so ga namestili kot profesorja psi- hiatrije na univerzi v Zürichu. Tedaj je vo- dil tudi curiško psihiatrično kliniko. Leta 1898. je tudi to mesto odložil in se posvetil povsem socijalno-etičnemu delovanju in znanstvu. Pred dvajsetimi leti ga je zadela delna kap, ga ohromila na eni strani telesa, mu občutno škodovala (od tedaj piše z levo roko); posebno izgubo je utrpel njegov si- jajni govorniški dar. Kljub vsemu pa je de- loval in še danes deluje energično in nepo- pustljivo ter z vidnim zadovoljstvom nad doseženimi uspehi.

Leta 1883. se je poročil. Žena mu je bila zvesta družica in sodelavka. Podpirala je vsa njegova stremjenja z veliko ljubeznijo. Danes se veseli v krogu svoje žene, treh otrok in dvanajsternih vnukov večera svo- jega življenja. Poskušati hočem s skrom- nimi potezami podati glavne črte njegovega bistva in delovanja. Poskušajmo ga bežno spoznati kot prirodoslovca; saj se je kot prirodoslovec začel najprej razvijati.

(Konec prihodnjč.)

žabno» in oglejmo si jo z druge strani. Tu jih je tisoč, morda desetisoč, ki so gospodarji teh sužnjev, ki spravljajo plačilo za trud drugih. To, s čemur živijo, ne zaslužijo sami. Niti ne vprašajo, od kod prihaja. Živijo v palačah, valjajo se v nasladnostih in razkošju, kakoršnega jezik ne more opisati. Stotak razmetavajo za par čevljev, za žepne robce, za podveze; milijone potrošijo za konje, avtomobile in ladje, za palače in slavnosti, za male žlahtne kamne, s katerimi kinčajo svojo nečimernost. Življenje jim obstoji le v nepretrganem tekmovanju, kdo bo bolj brutalen in brezobziren v uničevanju koristnih in potrebnih stvari, v tratenju dela in življenja svojih bližnjih, srag in solza in krvi človeštva. Vse je njih lastnina, vse se steka k njim; natančno tako, kakor se stekajo vsi potoki v reke in reke v morje, tako se neprestano steka kar samo od sebe vse bogastvo sveta v njih žepe. Kmetovalec obdeluje zemljo, tkalec sedi za svojo statvo, genij izumlja, modri vodi, učenjaki študira in vsi sadovi tega telesnega in duševnega dela izlivajo se v nepretrgano reko, stekajočo se v morje nenasitnosti teh maloštevilnih ljudi. Vsa usoda človeške družbe leži v njih rokah. Vse delo sveta je odvisno od njih in enako požrešnim volkom pogoltnejo vse. Delavna sila vsega človeštva služi nepreklicno in večno njim v prid. Sučite in obračajte, kakor hočete: človeštvo živi in umira za nje!

Nimajo v lasti le dela človeške družbe, kupili so si tudi vladno, in povsod uporabljajo oropano in prisileparjeno moč, da napravljajo struge še bolj široke in prekope še bolj globoke, po katerih se steka reka dobička njim v naročje.

In Vi, delavci, Vi naj bi bili rojeni le v ta namen, da jim služite kot tovarna žival, da vedno mislite le na trpljenje prihodnjega dne? Jeli kdo tu med Vami, da bi verjel, da sme to vedno trajati? Jeli danes na tem shodu kdo, ki bi bil tako trdovraten in zakrknjen, da bi vstal in rekel: Da, jaz verujem, da je bilo vedno tako in da tako tudi ostane do konca dni; sadove dela smejo vedno in povsod uživati le lenuhi in zaječarji, ki so poklicani, da zapravljajo delavske žulje v svoji prešernosti in veseljačenju ter jih razmetajo v nepotrebne namene? Da bi delo človeštva ne pripadalo tudi človeštvu in se ne uporabljalo v očeoristne namene? Da bi se ne urejalo in vodilo po volji večine, po volji splošnosti? Če pa ne sme vedno tako ostati, kakor je sedaj, katera sila pa je, ki bo te nove zahteve uveljavila? Bodo li morda vzeli to v roke Vaši gospodarji? Mislite le, da bodo ti kedaj napisali in podpisali oprostilni list za Vašo svobodo? Mar bodo Vaši tlačitelji brusili meč za Vašo osvoboditev, vodili vojsko za Vas, podili čete v boj za Vas? Bodo li dali svoje bogastvo, da zidajo šole in izobraževalne naprave za Vas? Bodo li v časopisju naznanjali v svet o Vašem napredovanju in vodili politične stranke? Ali ne morete vendar videti, da je ta naloga Vaša najvažnejša in najsvetejša naloga, ki Vam je kedaj pripadala? Ali ne morete razumeti, da, kadar pride enkrat do preobrata, se bo to zgodilo le pod najhujšim odporom od strani bogatih in vladajočih, med psovanjem, sovraštvom in preganjanjem, pod šibami in v ječi? Nastaviti boste morali svoja gola prsa udarcem besnosti Vaših zatiralcev, prisiljeni k temu po strogem in bridkem nauku slepe, neizprosne potrebe, po mukapolnem stremljenju neizobraženih duhov, po slabotnem hebljanju neukega glasu. Zmaga se bo izvojevala z denarjem, ki so ga pristradali reveži, z izkušnjami, ki so ukradene spanju in počitku, z idejami, ki so se razvile v senci vislice.

To bo gibanje, ki se je porajalo v nizavah, boječe in prezirno, rodilo se preganjano v maščevalnosti in sovraštvu. Toda klicalo bo Vas delavce, Vas mezdne sužnje, z zapovedujočim glasom, kateremu ne morete ubežati, kjerkoli se tudi nahajate, z glasom vseh krivic, ki so se Vam storile, z glasom vseh Vaših želj, z glasom Vaše dolžnosti in Vaših nadej, z glasom ubogih, zahtevajočih, da bodi konec bede, z glasom zatiranih oznanjalo bo konec slehernega izkoriščanja, z glasom moči, okovane z obupnimi naklepi, z radostjo in pogumom, rojene v brezdankem grobu strahu in razdvojenosti! Glas dela bo zadonel, preziran, psovan in vendar mogočen, strašen vsem lupežnikom, pa zaslepljen in uklenjen in svoje moči se nezavedajoč! Senj upora požene delavca kvišku, nadeja se bori v njem z bojznijo, in nenadoma plane pokonci in iz prs se mu izvije krič, slišen v najoddaljenejši konec sveta! In po bliskavo se uresniči sanje! Začne se gibati, plane kvišku in verige leže na tleh zdrobljene, okovi odpadejo, vzpne se visoko kot gora in skoči kakor orjak na noge in razkriči svojo osvoboditev v svet v nepopisni radosti!

Govornik nenadoma umolkne pod težo svojih občutkov. Stal je tu z razprtimi rokami in zdelo se je, da ga zanos in sila navdahnjenja dviga kvišku.

Množica je skočila s svojih sedežev tuleč, in moške so stiskali pesti v preveliki navdušenosti.

Neznosne stanovanjske razmere.

Ljubljana je dobila zadnja leta mnogo krasnih stavb, v katerih je na razpolago dovolj lepih in zdravih stanovanj po mesečni najemnini od Din 1000 do 2000. Tudi mestna občina je zidala precej poslopij, v katerih so stanovanja mnogo cenejša od privatnih, ali vendar za revne sloje še vedno predraga.

Ko prihajaš v stanovanja bednih proletarcev, se ti nudijo strašne slike. Tam stanuje šestčlanska družina v prostoru, ki je podoben komaj šupi, kaj šele stanovanju. Na vprašanje, zakaj si vendar ne poišče boljšega stanovanja že z ozirom na otroke, kateri imajo pričakovati od takega stanovanja le tuberkulozo, mi žena pojasni, da ji je bilo stanovanje nakazano že v novi občinski hiši. Na žalost je morala istega odkloniti, ker od moževega zaslužka (700 D mesečno) nikakor ne more plačati samo za stanovanje 380 dinarjev.

Bila sem pred nekoliko dnevi zopet v nekem takem stanovanju. Bilo je zvečer. Ko sem prestopila prag, se mi je dozdevalo, da sem prišla v Postojnsko jamo, kajti vse štiri stene so izgledale kakor bi bile sestavljene iz ledenih plošč, ter so se bliščale ob svitu luči kot kristali. Na vprašanje, kako vendar morejo spat v taki sobi, mi odgovore, da so se zadnji čas vsi (pet po številu) preselili v kuhinjo, kjer jim je tudi odeja postala od vlage vsa mokra. In za tako stanovanje zahteva lastnik mesečno 400 Din najemnine. Vse njihove prošnje, da je za tako stanovanje to preveč, ne pomagajo nič. Plačajte ali pa pojdite na cesto, se glasi gospodarjev odgovor.

Stanovanjsko bodo skušali mnogi neusmiljeno izkoristiti za svoj žep. Najžalostnejše pri tem pa je, da jih pri tem nihče ne kontrolira. Skrajni čas bi že bil, da tako kontrolo uvede zdravstveni urad in oddajo takih stanovanj, kakor smo ga naslikale zgoraj, sploh prepove.

Žalostna smrt 87-letnega starca.

Kaj čaka proletarca, ki je vse svoje življenje delal in trpel, nam kaže sledeči žalosten dogodek:

20. januarja so našli v Ljubljani v Turkovem hlevu na Komenskega ulici siromaka »Andreja« vsega zmrznjenega. Poklicali so rešilni avto, ki je nesrečneža prepeljal v deželno bolnico, kjer pa je čez pol ure izdihnil. Kako se piše in od kod je doma, ni vedel povedati nihče, vedeli so le toliko, da je bival že dolgo let v Ljubljani in je bil zlasti v vojnematskem in šentjakobskem predmestju dobro znan pod imenom Jernej. Kakor poročajo, se je še pred kratkim časom preživljal z delom lastnih rok. Šele ko si je zlomil roko, je moral prijeti za beraško palico ter spati v svilih in hlevih, da, mnogokrat pod milim nebom, ker drugje ni dobil prenočišča. Dobili so ga, kakor poročajo, prejšnji dan na cesti na pol zmrznjenega, ter ga peljali v zgoraj omenjeni hlev, kjer je zmrzoval še celo dolgo noč brez vsakršne tople obleke in odeje.

Kdo opisuje romane takih siromakov, katerih lazi po mestu in okolici mesteto mimo krasnih palač, katere je kdo ve koliko teh revežev v svoji mladosti pomagalo dograditi, a se v njih toplo zakurjenih sobanah grejejo pod gorkimi pernicami ljudje, ki sami za te palače niso genili niti z mezinem.

Taka je pravica današnjega »kristjanskega« sveta. Za vse je denar: za krasne parke, za zoološke vrtove, za narodne galerije, za asfaltiranje cest, za milijone lučk, ki gore bogu v čast in slavo. Le za eno dobro zakurjeno dvorano, v kateri bi se smeli taki siromaki noč in dan, če že ne drugače, vsaj sede ogrevati, ni denarja!

Da, da, ko bi prišel Kristus danes na svet, ne bi spodil ljudi iz tempeljna z bičem, temveč z gorečim mečem!

Darilo dunajske občine svojim najmlajšim meščanom.

Nad poldruho leto daje dunajska občina nosečim ženam, ki za to zaprosijo, pri rojstvu otroka brezplačno popolno dečjo opremo. Dobi oblekco, šest srajc, šest jopic, dva trebušna povoja, flanelasto odejo, dvoje gumijastih podlog, dvoje flanelc, 24 plenec, milo, kremo, kožni prašek in eno kopalno rjuhico. Flanelaste odeje so različne, svetlomoderne za dečke in roza barve za deklice. Vse te reči, ki so predvsem najboljše kakovosti in lepo v kartonu zamočane, se pošljejo materi na dom kot čistitko dunajske občine. Mnogim materam je s tem odvzeta marsikatera skrb.

Občina je v tem času izdala do sedaj 18.898 takih dečjih oprem. Seveda pridejo tukaj v poštev izključno le one matere, katere pripadajo dunajski občini.

Poglejmo še, kakšen uspeh ima ta akcija, ne glede na to, da se je ženam priskrbelo mnogo skrbi polnih dni. Umiranje dojenčkov, ki je znašalo v letu 1913 še 15,5 odstotkov, je znašalo lansko leto samo še 7 odstotkov, torej polovico manj. Lep uspeh, ki je posnemanja vreden.

V Kristovi deželi

se je po vojni, hvala gre priseljenim hebrejskim delavcem, začelo novo življenje. Na prej tako dolgo zapuščenih poljih, izgleda-

jočih kakor puščava, so zdaj male vasice, obdane od zelene ravnine in vrtov.

Ze dolgo je od tega, ko so domači prebivalci-Arabci pozabili na delo, kajti dovolj so zaposleni z verskimi stvarmi in intrigami. Zasluga kristjanskih misijonarjev je, da so skoro v vseh vasicah cerkve, pripadajoče raznim sektam. Duhovni, nastavljeni v teh cerkvah, se bojujejo med seboj in delajo propagando eden proti drugemu.

»Vaš duhovnik laže«, pravi protestantski pater katoliškim vernikom. »Naša vera je prava in najboljša, pridite k nam! Isto govori katoliški protestantom in drugim. Ta komedija traja že mnoga stoletja. Nasprotje med raznimi sektami je tako veliko, da se večkrat v veliki noči v glavni cerkvi Jeruzalema versko opravilo konča z bitko med katoliki, pravoslavni in drugimi, ter večkrat celo v »Božjem hramu« teče kri.

Nesrečneži »Bratanci Krista« (tako se imenujejo prebivalci Palestine) se celo življenje selijo kakor ptice iz sekte v sekte, tje, kjer so najbolj plačani in razumljivo je, da ima ona sekta največ privrženec, ki ima največ denarnih sredstev.

Protestantski misijonarji plačajo Hebrejcem do 200 funtov šterlingov, ako ti prestopijo v njihovo vero. Tako ti nesrečneži po lastni misli prodajajo svojo dušo za denar.

Razen tega čakajo na sezono izletnikov in romarjev, kajti z njihovo radovednostjo in fanatizirano lahko spekulirajo, ko prodajajo svete spominke in ostanke ali vodijo iste po »svetih« krajih. Res začudenja vredna izgleda »sveta« zemlja, posebno neizobraženim in naivnim obiskovalcem. Večkrat namreč spretni vodniki, da ne izgube preveč na času, združijo kraje različnih epizod svete zgodovine, kažejo na enem in istem hribčku kraj, iz katerega je Mihael napravil dvakilometerski skok, rojstni kraj Krista, Götzemanov vrt, Golgota i. dr.

Da vidiijo take čudodelnosti, ne obžalujejo verski fanatiki, ako tudi puste zadnji centesim v rokah teh lakotnih jastrebov, ter grabežljivih popov, ki dajo za denar odvezo za vsakršne grehe. Najbolj črne duše si tam z dolarji lahko kupijo nebeško vstopnico.

Le ubogi romarji, kateri često prihajajo peš, brez vsakršnih denarnih sredstev, obiskat te kraje iz oddaljenih dežel, niso tako dobro sprejeti, ter morajo večkrat čakati na prašni cesti pod pripekajočim solncem pred vrati svetih cerkva, medtem ko duhovni razkazujejo svete kraje gruham bogatinov, ter se mimo zapostavljenih romarjev vozijo v razkošnih avtomobilih duhovni z nunami — po istih krajih — kjer je Kristus moral hoditi peš in ob zaključni svoji življenski poti še obložen s težkim križem.

Do gospodovega leta 1929 in od začetne dobe kristjanstva so pustili v teh krajih bogati in revni romarji ogromne množine zlata. Vse to zlato pa je zginilo v nikdar polnih žepih onih, kateri žive na račun ljudske neumnosti in ki ne prispevajo ničesar

za izboljšanje te dežele, kakor tudi ničesar za pouk in izobrazbo naroda.

Po »Sennaciulo« iz esperanščine prevlel J. D.

Ptuj.

Ustanovni občni zbor podružnice »Zveze delavskih žena in deklet« se je vršil dne 18. nov. 1928, na katerem se je izvolil sledeči odbor: preds. Korpar Marija, nam. Kralj Liza, tajnica Ida Petek, nam. Supančič Antonija, blag. Gabriel Rezi, nam. Perša Helena; odbor: Hvalec Terezija, Sirec Ana, Pernek Jerica, Berger Lenčka, Plavčak Marija, Schweiger Kati; nadz.: Podlaha Ana, Pukovsky Anuška, Perša Fani, nam. Hamersak Marija in Gabrovec Marija.

Polnoštevilna udeležba nam daje upanje za napredek in procvit naše mlade organizacije. Nadalje je priredila naša podružnica za proletarsko decu na dan 8. decembra Miklavžev večer, na katerem je bilo obdarovanih 140 otrok. Da je letos obdaroval Miklavž tudi delavske otroke, gre v prvi vrsti priznanje našim vrlim sodružicam za vztrajnost in požrtvovalnost pri nabiranju darov. Priznanje seveda tudi vsem, ki so k tej lepo uspehi prireditvi pripomogli.

Iz Trbovelj.

Ob zaključku leta 1928 pregledujemo delo v pretečenem letu.

Tudi me žene in dekleta v Trbovljah lahko smelo trdimo, da napredujemo. Sicer ne delamo velikih korakov, navzlic temu gremo po začrtani poti dalje! Če tudi se mora naša podružnica boriti z vsemi možnimi zaprekami in težkočami, vzlic temu narašča naše število od dne do dne. Upanje imamo, da se naša zveza v prihodnosti razgane kakor močan val, ki pritegne k sebi vse ostalo žensstvo, vse omahljive in nesigurne, katere še danes ne vedo, kje je njihovo mesto.

Žene, ako se ne združimo, ter se ne postavimo v bojno vrsto, nam preti nevarnost še večja, kakor je bila svetovna vojna. Preti nam prihodnost z vsemi grozotami vojne, z našim močnim sovražnikom kapitalom, ki vporablja vsa dovoljena in nedovoljena sredstva za pogibeli proletarijata, preti posebno nam ženam ta krivična družba, ki trdi, da je žena manjvredno bitje, toraj se nas smatra kot nekako stvar, ki naj bo zadovoljna da živi.

Sodružice, ob tej misli se mi stavi vsa moja notranjost v tak odpor, da bi bila pripravljena žrtvovati polovico svojega življenja za to, da pomagam pri združevanju vseh žena v eno maso, da pokažemo tistim visokim gospodom, ki imajo tako slabo mnenje o ženah, kaj je zmožna žena, ki je združena v svoji organizaciji.

Zato pozivljam vse žene in dekleta: združite se v naši ženski organizaciji, da skupno z ostalimi sodružicami celega sveta zahtevamo nov družabni red, ki naj tudi nam ženam prinese pravice in ne le dolžnosti!

T. Š.

Sestanki članic se vrše:

V ponedeljek, dne 4. februarja, ob 3. uri popoldne in Delavskem domu.

V četrtek, dne 7. februarja, ob 3. uri popold. v gostilni »pri Roterju« na Posetju.

V ponedeljek, dne 11. februarja, ob 3. uri popoldne v kantini na Doberni.

Razno.

Za Turčijo Kina. Iz Peipinga (Pekinga) poročajo, da hoče novi kitajski režim s silo modernizirati Kitajce in Kitajke, kakor je to napravil Kemal paša s Turčijo. Najnovejša odredba naukiške vlade določa, da si morajo vse ženske do 30. leta odrezati lase. Ona, ki tega ne bo storila, bo morala plačevati »davek propalosti«. Moški, ki nosijo še kite, morajo enako plačevati visok davek. Stiskanje ženskih nog je tudi pod visoko denarno kaznijo prepovedano.

Napredne reforme v češkoslovaških šolah. Kakor znano, je najnaprednejše šolstvo v Evropi v Avstriji in Češkoslovaški. O prvem smo že večkrat kaj poročale, zato še o slednjem nekaj. Pravkar je prosvetno ministrstvo v češkoslovaški republiki izvršilo velike in napredne izpremembe v šolskem vzgojnem programu. Iz šolskih knjig bo izpuščeno vse, kar se more smatrati za žalitev narodnih manjšin in kar more izzvati mržnjo in sovraštvo. Učence in dijakke je treba seznanjati z mednarodnimi dogovori in jih vzgajati v duhu spoštovanja mednarodne kulture in solidarnosti. Gostiti se ne sme mržnje niti čuta neprijateljstva niti napram državam niti napram narodom, s katerimi se je vojskovalo med svetovno vojno. Reforma gre celo tako daleč, da priporoča najpopolnejšo toleranco tudi med političnimi strankami. Dijaki visokih šol se bodo seznanjali s programi posameznih političnih strank.

Število strokovno organiziranih delavk v Avstriji. Na kongresu avstrijskih strokovnih zvez je bilo podano poročilo, po katerem je bilo organiziranih v l. 1927 175.091 delavk, kar je 22,64 odstotkov skupnega števila v Avstriji socialistično-strokovno organiziranega delavstva. Največ delavk je organiziranih v tekstilni industriji in sicer 25.586, v kovinski 17.623, živilskih potrebščin 15.663, v občinskih podjetjih 15.096 hotelski 10.983. (R. P.)

Za tiskovni sklad so darovale sledeče sodružice: Vertačnik Marija Din 3, Mihelj Pepca 2, Čargonja Julija 2, nabrano po blokih 49, vse iz Ljubljane. Sodružice iz Zaloge po blokih 60. Majdič Lojzka 1.50, neimenovana —75, Ausc Lucija —75, Koritnik Amalija 2, Janežičeva 1, vse iz Trbovelj. Srebotnik Ana 2, Podojsteršek Uršula 2, Petrič Helena 1, Wurfler Marija 2, Sušnik Brigita 1, Raušer Julka 3, Vehovec Franciška 1, Janko Marija 2, Ipovic Lenka 2, Ipovic Lenčka 1, Hovnik Ana 1, neimenovana 2, Kordeš Kati 1, vse iz Črne; poleg tega so nabrale sodružice iz Črne po blokih 30. Iz Save so nabrale po blokih 11 D, s. Colner Stepan iz Zagreba 12 in Topolovec Malka iz Prevalj Din 10. Vsem najiskrenejša hvala!

Hranilne vloge vlagaj
Vse potrebščine nakupuj } v
KONZUMNEM DRUŠTVU ZA SLOVENIJO

v Ljubljani in njegovih podružnicah.

**Širite
naš list!**

Vsi v organizacijo!

Tiskar: Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru; predstavnik: Josip Ošlak v Mariboru. Odgovorna urednica: R. Krištofova, Maribor. Izdaja »Zveza del. žena in deklet«, Ljubljana; predstavnica: R. Krištofova.